

JENS BJERNEBUE

ISTORIJA BESTIJALNOSTI III:

TIŠINA

ANTIROMAN I APSOLUTNO
POSLEDNJI PROTOKOL

Prevod s norveškog

Radoš Kosović

Beograd

2019.

DERETA

Biblioteka
XX vek

Urednik izdanja
Aleksandar Šurbatović

Naslov originala
Jens Bjørneboe
STILLHETEN

This translation has been published
with the financial support of NORLA.

Copyright © Gyldendal Norsk Forlag AS 1969

All rights reserved

Copyright © ovog izdanja *Dereta*

JENS BJERNEBUE, romanopisac, pesnik, esejista i dramaturg, jedan je od najznačajnijih norveških posleratnih autora. Rođen je 1920. u bogatoj porodici nemačkog porekla. Još u detinjstvu je pokazivao znake labilnosti i depresije: počeo je da pije sa dvanaest godina, a s trinaest je čak pokušao i da se obesi. Kako bi izbegao prinudni rad za vreme nacističke okupacije, 1943. prebegao je u Švedsku, gde upoznaje svoju prvu suprugu. U braku sa drugom ženom dobiće ćerku Terezu. Jedno vreme je radio kao nastavnik, a književnu karijeru je započeo pisanjem poezije, uglavnom religijske i bez kritičke oštrice koja je karakteristična za njegovu prozu. Napisao je trinaest romana (jedini je norveški autor kome je knjiga bila zabranjena, i to zbog „pornografskog sadržaja”), šest drama, četiri zbirke pesama i tri zbirke eseja. U njegovom opusu centralno mesto zauzima *Istorija bestijalnosti*, trilogija koju čine romani *Trenutak slobode*, *Barutana* i *Tišina*. Bjernebue je poznat kao neumoljivi kritičar norveškog društva i zapadne civilizacije uopšte, koji je u svojim delima opisivao izopačenost ljudskog duha, stravične posledice masovnog krvoprolića iz prošlog veka, nasilje države nad nemoćnim pojedincem, medicinske eksperimente u nacističkim logorima, nedostatke norveškog obrazovnog sistema itd. Sebe je smatrao anarho-nihilistom i vodio je kontroverzan, često skandalozan život, da bi ga 1976. alkoholizam i depresija nagnale na samoubistvo.

TIŠINA

Antiroman i apsolutno poslednji protokol

*Die sonne tönt nach alter Weise
In Brudersphären Wettgesang,
Und ihre vorgeschriebne Reise
Vollendet sie mit Donnergang*

(JWG)¹

¹ U kolu bratskih sfera bruji / sunce i peva drevni poj, / putanjom propisanom huji / i gromori niz prostor svoj. – Svi citati iz Geteovog *Fausta* navedeni su u prevodu Branimira Živojinovića. (Sve napomene u tekstu su prevodiočeve.)

Nije pitanje da li ih volimo ili želimo. Uopšte nije pitanje šta mislimo o revolucijama. One nas neće pitati kakav je naš stav prema njima, pre nego što dođu. Neće mariti za osnovnu pristojnost, već će samo dolaziti, jedna revolucija za drugom, i skupa činiti Revoluciju, ogromni talas koji će se podići i sručiti na nas, talas mržnje i ognja i krvi. Mogli smo da ga sprečimo samo tako što bismo svojevremeno obavili posao revolucije, sve uradili sami. Talas bi tako bio manje krvav. Ali nismo smogli snage da svojevremeno obavimo posao revolucije, pa će ona doći na svoj način. Samo me zabrinjava strahoviti otpor koji će SAD i Sovjetski Savez pružiti u zajedničkoj samrtnoj borbi. Kada bi to ikako bilo moguće, zapravo bih voleo da kažem: Kada poslednjeg Rusa budemo obesili o creva poslednjeg Amerikanca i potom preostale velesile podelili na male miroljubive komune, zemlja će ponovo postati naseljiva. Ali to je iluzija. Sve mora ići drugim putem, onako kako je dosad išlo. Stvar je jasna: Posle Prvog svetskog rata Rusija je postala komunistička. Posle Drugog svetskog rata

polovina preostale Evrope plus Kina, Kuba i niz drugih oblasti postale su komunističke. – A sad idemo unapred u svetskoj istoriji, jer se u futuru možemo kretati slobodno koliko i u perfektu: Posle *Trećeg* svetskog rata komunizam će se raširiti i na ostatak zemaljske kugle; svetska vladavina trgovaca će pasti. Cilj će biti ostvaren. Ali po strašnjoj ceni nego ranije. A šta da smo svojevolumno pošli tim putem? To dakle nismo hteli, sveopšte štetne posledice koje život ostavlja na psihi jednostavno su nas toliko ophrvale da smo se opredelili za krvoprolića. Takoreći smo se sasvim svojevolumno i jednoglasno opredelili za njih.

Dokaz sam video pre nekoliko dana. Prišao sam globusu i podigao ga spram svetlosti prozora. I dok sam ga gledao, crvene granice su se izoštrile, narasle su, raširile se, razgranale, polako se razlile po celom globusu. Tada sam shvatio da ne gledam crvenu boju iz štamparije, već da to krv curi i teče po planeti – cela planeta je krvarila, liptalo je i kapalo iz svih pora ove sirote, sirote namučene Zemlje – krv je u živopisnim šarama tekla po kopnu i moru, i okrvavila mi se ruka kojom sam držao globus.

Izvan francuskog prozora, iza balkona, ispod mene se prostire veliki grad. Desno je more, a levo, iza grada, planine. Iza planina je pustinja. To je zatvoren, pregledan svet – između mora i pustinje. Ali iza je zemlja Haos, uzavreli, ključali svet bez granica – svet u kojem bilo šta može da se desi, a i desiće se. Ono neopozivo će doći. Ovo ga puta hoće. Ali zasad samo čujem tišinu. Samo je tišina ostala. Ništa se ne dešava. Sve samo čeka. Čeka nešto što nikad nije bilo, i što nikome nije poznato. Nemamo pojma šta će se desiti – samo znamo da će doći. Posle tišine doći će velika promena.

Iznad svega toga, iznad mora i planina i pustinje i gradova i revolucije, iznad svega što ne znamo šta je, sija sunce. Gori na nebu i ide svojim putem, samo se ponekad zaustavi, istopi, pa slije u more niz nebeski svod, u teškim kapima ili dugim blistavim linijama. Da, zaista: Iznad svega je ostalo samo sunce.

O još nečemu razmišljam dok šetam ovim velikim i suncem opaljenim gradom. Ponekad satima hodam. U starom delu grada ili po luci, pored smrdljivih crnih zamotuljaka od prljavštine i brade što leže naokolo, usnulih i u duge ogrtače zavijenih ljudi koji koriste toplotu sunca za počinak. Svuda su, iza uglova, na trotoarima. Ako neko od njih umre, nijedan prolaznik to neće primetiti nekoliko dana. Neke od tih grudvi zemlje gotovo da su žive, nepomično sede i izgledaju živo, s pruženom rukom. To bi svakako mogli biti i mrtvac i koji se samo prave da su živi, iz čiste pakosti, da se narugaju nama, još živima. Ne može se zasigurno znati. Ništa se ne može zasigurno znati. Ali prilikom tih kilometarskih šetnji razmišljam o nečemu sasvim drugom.

Pitam se šta preostaje od našeg upotrebljenog vremena. Šta se dešava sa iskorišćenim i potrošenim, istrošenim vremenom? Sa izlizanim, proživljenim vremenom koje ostavljamo za sobom kao nekakav ekskrement, pun tragova našeg života? Ništa ne odlazi, ništa se ne gubi niti nestaje – u najgorem slučaju stvari mogu da pređu u drugo stanje, ali da nestanu – ne mogu. Sasvim ozbiljno, pitanje glasi: Šta se, pobogu, dešava s našim izlizanim vremenom? Gde se čuva, gde se skladišti? I koliko mesta zauzima? Mi ga ipak trošimo u zastrašujućim količinama, pa je svakako reč o pozamašnom obimu. Ujedno stalno

grabimo ogromne količine novog vremena, pa možemo postaviti i pitanje: Gde je uskladištena budućnost? Odatle neprekidno crpimo dnevnu dozu budućnosti dovoljnu za našu strahovitu potrošnju? Odakle ona dolazi, šta je, i kuda nestaje? Ima nečeg sramotnog u tome, kao što ima nečeg sramotnog u čitavoj našoj kosmičkoj situaciji – što živimo između smrtonosne hladnoće u svemiru iznad nas i smrtonosnog ognja u unutrašnjosti zemlje ispod nas. A pre svega ima nečeg skandaloznog u našem nepoznatom izvorištu – baš kao što je u buržoaskim krugovima skandalozno ne poznavati svoje ovozemaljsko poreklo. Samo što je skandal našeg opskurnog kosmičkog porekla naravno mnogo veći, zato što se odnosi na čovečanstvo u celini, i zato što ima kosmičke dimenzije. Stvar je naprosto u tome da je čitavo čovečanstvo siročić.

To je mrlja na našoj prošlosti. Time je čovečanstvo postalo problematično dete samog čovečanstva. Postali smo sopstveni pacijent.

I eto opet te reči: „pacijent“!

Možda mi toliko prija društvo lekara (najbolje psihijatar) zato što znam da je svet bolnica, nastanjen pacijentima. Strogo uzev nikad nisam upoznao čoveka koji u nekom smislu nije manje ili više psihički bolestan: svako tu ili tamo ima svoju „rupu“, svoju paralizu ili kako već. A na sve to dolazi činjenica da su na ovoj velikoj klinici čak i lekari duševni bolesnici. I što se čovek više trudi da leči tuđa oboljenja, da leči ljude i svet, to ga manija sve snažnije obuzima.

Ceo svet bismo mogli da mapiramo u vidu predele geografskih duševnih oboljenja – nazovimo to kolonijalnom psihijatrijom – i tada bismo utvrdili da Eskim

postaje šizofren drugačije nego Indus, da muhamedanac postaje teško paranoičan drugačije nego protestant. Čuo sam tvrdnje ozbiljnih psihijatara da samo u hrišćanskim oblastima izvesne psihoze poprimaju oblik onoga što bismo s blagim podsmehom mogli nazvati „osećajem krivice” – a objašnjenje je naravno u tome što su nas naše hrišćanske crkve zadojile krivicom, kajanjem i žaljenjem. Samo je hrišćanstvo moglo da u nas krišom unese uopšten i mutan osećaj lične krivice za čitav svetski jad. I s takvim balastom u duši mi isplavljavamo da spasemo svet od tog jada. I da sve druge narode pretvorimo u svoje saučesnike. Osoba iz kolonizovanog dela sveta razvija drugačije simptome pri istoj bolesti. Tako bi se mogao napraviti pregled zemalja i provincija, pa čak i gradova, s čisto psihijatrijskog stanovišta. A simptome možemo videti kao epidemije unutar čitavih kultura – kolektivno ludilo. Trebalo bi da neko nekada sačini „Psihopatologiju Evrope”, to uopšte ne bi bio nemoguć posao. Fenomeni se jasno vide.

Mogla bi se napisati psihopatologija geta, psihopatologija siromašnih ili bogatih. Mogle bi se napisati i psihopatologije zanimanja, na primer psihopatologija političara, a da i ne pominjemo psihopatologiju pisaca protokola. Zajedničko nam je međutim to što razum gubimo postepeno, malo po malo, kako nam život nameće svoje ludilo. Mora se dakle pretpostaviti da život po sebi stvara bolest, da život ostavlja sve veće štetne posledice na psihu. Niko ne poludi pre nego što mu majka zatrudni; tek posle porođaja počinju da se javljaju oštećenja. Mi dakle jednostavno ne podnosimo nešto u samom životu. I s vremenom

obolimo. Mi čak duševno obolimo na način koji je uobičajen i prihvaćen u vremenu i na mestu našeg rođenja.

Dovoljno je pomenuti velikog i čuvenog galskog pesnika kojeg su u Parizu vidali s jastogom na povocu. Dostojanstveno i zamišljeno šetao ga je ulicama svetske metropole, a kada su ga pitali zašto nije nabavio psa, kao svi pristojni ljudi, već jastoga, pesnik je bez oklevanja odgovorio:

- A) Ne laje.
- B) Poznaje misterije dubine.
- C) Odličnog je ukusa.

Ovi odgovori utvrđuju i pokazuju da je njegova anomalija vezana za A) njegov posao (*Ne laje*) – što nagoveštava da je kao pesnik bio osetljiv na glasne i neskladne zvuke, B) filozofsku školu kojoj je pripadao (*misterije dubine*), i najzad C) njegovu nacionalnost: Francuz (odličnog je *ukusa*).

Jednako zanimljiv slučaj pamtim iz svoje inkarnacije u Sankt Peterburgu za vreme vladavine Katarine Velike. U toj veoma velikoj carici kucalo je još veće srce, ne samo za Potemkina ili gardijske oficire već i za naše druge dlakave prijatelje. U to doba i u tom velelepnom rezidencijalnom gradu živeo je jedan engleski bankar. Sad se ne sećam kako se zvao, ali imao je učestalo i pristojno englesko ime. Tog časnog, izvanrednog i carici vernog državnog gramzivca jednoga dana iznenadila je carska policija kada je došla da ga privede baš kad je seo da broji rublje. Drhteći je zapitao o čemu je reč, i dobio zaprepašćujuć, ali nedvosmislen odgovor da ga vode na *prepariranje*. Bankara je zaista zbunilo to obaveštenje. Takođe je bio

krajnje potišten kada su ga povelili. Kada su već zašli u glavnu četvrt ponovo je postavio pitanje, ovog puta najvišem prisutnom policijskom oficiru. Još jednom je dobio isti poražavajući odgovor: carica je lično naredila da se vodi na prepariranje, čak je i navela ime zaslužnog carskog krznara koji će ga preparirati. Naš engleski bankar je tada potonuo u tužnu zamišljenost, delom i zato što nije mogao da se seti da je počinio ma kakvo delo koje njenom veličanstvu ne bi bilo po volji. Ali pošto skoro niko ne želi da bude prepariran, u svom očaju je posegnuo za onim za čime je nerado posezao, naime za svojim novčanikom – i pomoću besramnog podmićivanja uspeo da pošalje poruku carici s pitanjem o uzroku njegovog strašnog pada u nemilost, zbog kojeg se njegovi dani, što njemu zaista nije po volji, sada moraju okončati pod krznarevim makazama. Stvar se razjasnila.

Kao što je pomenuto, Katarina II imala je veliko srce čija naklonost nije obuhvatala samo gardijske i sve druge oficire, već i jednog četvoronožnog prijatelja i pratioca; taj prijatelj i uteha u teškim trenucima bila je caričina pudlica. Imala je englesko ime, slično bankarevom. Jednoga dana ta srdačna životinja s vernim pametnim okicama umrla je i ostavila svoju plemenitu vladarku – usred snošaja – razorenu tugom i plačem. Kada se carici posle nekoliko dana daljih snošaja povratila moć govora, naredila je jednom ministru da se njen dragi prijatelj preparira, kako bi mogla zauvek da ga gleda, pa i pošto je životinja već dospela u večna lovišta. Ali večito podmukla sudbina htela je da to bude ministar koji loše vlada engleskim jezikom, te je znao samo jedno biće sa engleskim imenom, naime pomenutog engleskog bankara.

Naređenje je potom od ministra stiglo do izvršne vlasti, koja se pokretala od instance do instance i najzad naredila policiji da privede bankara, i ujedno obavesti krznara da pripremi makaze, nož, so i tanin za svoj veliki zadatak. Naređenje je dolazilo od Njenog veličanstva lično, i bila je to stvar bliska njenom srcu, pa je sve trebalo obaviti bez oklevanja ili odlaganja. I zaista se nije oklevalo ni sa privođenjem ni sa narudžbinom kod carskog krznara.

Kao što će filozofski nastrojani čitalac primetiti, u ovom slučaju psihopatologija se ne odnosi ni na psa, ni na carica, ni na bankara, već na izvršioce: visoke činovnike, niže službenike, carskog krznara i policiju – u vidu specifične ruske psihoze poslušnosti. Niko ne može razumeti rusku istoriju u proteklih pola veka ako ne zna priču o dvorjanima, krznaru, bankaru i caričinoj pudlici. Tako možemo unedogled, polazeći sa geografsko-psihijatrijskog stanovišta.

Naravno, ne šetam se uvek ulicama ovog grada s tako bezazlenim sećanjima u glavi.

Nedavno sam, na primer, sreo Kristifora Kolumba na ulici, između velike džamije kraj riblje pijace i *la Banque National*. Izgledao je zaista neobično u toj četiristo godina staroj odeći, a i sam je delovao istrošeno. Bio je nešto niži od proseka, ali snažne građe, i uopšte nije imao pojavu istraživača ili avanturiste, već sasvim običnog kolonizatora i izrabljivača. Blago je odmahivao glavom u hodu kada sam ga sreo. Onda se zaustavio i pozdravio me, a izgledao je strahovito ostareo i usamljen. Pogledao sam ga i sažalio se na tu pognutu glavu i ta klonula ramena. Bio je sasvim sed.

„Umoran si, Kolumbo”, kazao sam. Ali znao sam da to nisu moje reči, negde sam ih video ili čuo: „Umoran si, Kolumbo.” Glava mu se malo zanjihala pre nego što je odgovorio.

„Znaš”, kazao je, „ja uopšte nisam otkrio Ameriku.”

„Šta kažeš?” odvratio sam.

„Vidiš”, izgovorio je lagano i potišteno, „Indijanci su otkrili Ameriku davno pre nego što sam ja došao.”

Bio sam svestan, naravno, da sam sreo jednog ostarelog Kolumba, ali razumeo sam ga. A i ja sam umoran. Ni ja nisam otkrio nikakav kontinent vredan pomena. U istom sam čamcu s Kolumbom.

Samo šetam ulicama. Na stepeništu koje se od balustrade spušta do prodavaca ribe ugrađeni su u zid mali pisoari gde čovek može da se olakša, međunožja sakrivenog od radoznalih pogleda. Ali bilo mi je upečatljivo što je stanovništvo baš svaki od tih malih pisoara upotrebilo za obavljanje poslova daleko ozbiljnijeg i opsežnijeg karaktera od pukog pražnjenja bešike. Gusti rojevi muva nadnose se poput suncobrana nad tim stecištem ekskremenata. Tik kraj jednog pisoara leži crna usnula prilika, nimalo uznemirena muvama koje joj se skupljaju oko očiju i usta. Sve je deo života, i niko ne može zasigurno znati da li je muve zaista stvorio đavo. Možda je to samo glasina. Grčka izmišljotina.

Ali možda je to i tačno, možda je đavo stvorio sve skupa. Samo Alah zna. Ali činjenica da je život po sebi izvor bolesti, da je na duže staze takoreći *štetno i nezdravo živeti*, već dosta govori.

Mnogo razmišljam o tome dok hodam, i mislim da se to ispoljava na dva načina – kao kolektivna duševna oštećenja koja pogađaju čitave nacije i delove sveta – i kao

individualna psihička oštećenja koje pojedinac zaradi u susretu sa okolnim svetom.

Takođe možemo ispratiti – izrazimo se tako – izvor evropske psihoze s jedne strane, i nastanak mog ličnog ludila sa druge.

U više nego jednom smislu sve mi je neshvatljivije da sam nekada bio dete i da sam bez trunčice znanja o svetu živeo među velikim i malim stvarima, prihvatajući ludnicu. Nepojmljivo je da sam išao naokolo ne znajući šta se u svetu dešava, i jednostavno primao sve stvari, smatrao ih datim. I neshvatljivo je koliko je to stanje potrajalo; možda sve do šesnaeste ili sedamnaeste godine verovao sam da je svet dobar na svoj način, da nije izvor bolesti. Svakako sam veoma dugo verovao u to, i tako održavao izvesnu meru otpornosti, iako je susret sa svetom odavno posejao bolest koja je u punoj snazi izdžikljala mnogo godina kasnije, nakon dugog, potajnog, nevidljivog i podzemnog rasta.

Da li se proučavanjem bolesti određenog pojedinca može ustanoviti dijagnoza čitave kulture? Stvar je u tome što se u duši pojedinca susret sa spoljašnjim svetom ne odigrava na svetlosti dana, već u polutami i mutnom sumraku duha. Nije stvar u duši po sebi, a još manje u spoljašnjem svetu po sebi, već u *susretu između ljudske duše i sveta*. Ni o čemu drugom, dakle, ne treba voditi protokol. Pola veka sam se bavio tim susretom, pa nije samo Kolumbo umoran. To me je strahovito iscrpelo, i mada su mi mnoge stvari postale razumljivije i ukazale mi se u jasnijem svetlu nego ranije, ipak znam da mi je potrebno još mnogo godina da izađem na svetlost dana. Moraću mnogo da ostarim.

Svakako da sam uveliko samo senka onoga što sam bio – pola veka star, iznuren i išiban vetrovima i događajima – temeljno svenuo i zarđao, natruo, oronuo i izlizan. U izvesnom smislu video sam previše, doživio sam previše stvari da bih mogao da ih uredim, iako doživljavam časove nečeg nalik na spokoj i jasnoću. Ipak tvrdo odbijam da priznam mir i tišinu u duši, jer se oni temelje na povlačenju od susreta sa svetom – ne prihvatam duševni mir koji se sastoji u tome da se duša povuče u sebe i odbije Vavilon. U starim danima, kada sam bio mlađi i još gluplji nego danas, tako sam se održavao na površini, okretao sam leđa zemlji Haosa i plivao kako sam umeo. Naravno, tako se ne može doveka. Ponekad se setim Olivera Goldsmita na samrti. Kada je kucnuo čas, na njega se ostrvio sveštenik koji je hteo da čuje da li je samrtnik spokojan u duši:

„*Is your mind at ease?*” pitao je duhovnik.

„Ne”, odgovorio je Goldsmit i umro.

Na izvestan način čovek mora da izađe iz sebe da bi susreo sebe, pa je možda neophodno izaći iz Evrope da bi se steklo više jasnoće u pogledu dijagnoze tog dela sveta. Kao što se lični proces odigrava u susretu sa okolnim svetom, verovatno je neophodno sagledati susret jedne kulture sa drugim kulturama, susret jednog dela sveta sa drugim delovima sveta, kako bi se razjasnila njegova psihopatologija.

Kakav je bio susret Evrope sa ostatkom sveta?

I šta se tada desilo unutar Evrope?

Obilazim čitav grad lutajući ulicama. Svi ovde govore evropskim jezikom, jezikom kolonizatora, vladarskog naroda, iako su Evropljani davno proterani iz ovih

krajeva. Kako je tekao susret između Evrope i ovog dela sveta? U opipljivoj stvarnosti ispoljio se neobično temeljno, ali u duši robova i gospodara još dublje. To je bio istinski susret.

Sećam se, na primer, jednog divnog jutra pod plamenim suncem na gotovo tropskom moru jugozapadno od Indije davne hiljadu petsto treće godine, kada je pedesetogodišnji i još nepoznati osvajač Afonso de Albuquerk stajao na palubi svog trgovačkog jedrenjaka posmatrajući persijska, arapska i indijska bogatstva. Talasi su sjaktali na sunčevoj svetlosti, Afonso se malo prejeo za doručak i bio je potišten zbog toga što u već podmaklom dobu još nije stekao više od tričavih nekoliko stotina kilograma zlata. Tada mu je odjednom palo na pamet: Šta ako bi se vratio s kraljevim ovlašćenjem u džepu i osvojio ključne geografske tačke, kao što je na primer Malaka koja kontroliše izlaz iz Malajskog moreuza, Ormuz koji vlada Ormuškim moreuzom, i Aden koji poput psa čuvara stoji na ulazu u Crveno more? Sunce je blistalo na uljano glatkim vrhovima talasa, i Albuquerkove sjajne portugalske oči boje izmeta su se zažarile. Lice mu je bilo preplanulo nakon višenedelnog života na moru za vreme plovidbe oko Rta dobre nade, ali misli koje su ga sada ščepale i prodrmusale njegovu portugalsku unutrašnjost poslale su mu talase bledila u obraze. Osetio je da ga božija ruka hvata za srce i uzdiže, te je uprkos godinama postao lak kao pero i mladički poletan. Zaplesao je po palubi i odlepršao u svoju hrastovinom nameštenu kabinu, gde je, zviždeći gregorijanski psalam, brzo otvorio bocu portoa i izvadio najveći kristalni pehar, kao i mastionicu od kovanog srebra sa utisnutim draguljima, orlovo pero i mermerni rog

s peskom. Uzeo je jedan od svojih najskupljih pergamenata, a onda, nakon što je ispraznio polovinu plemenitog pića iz majčice domovine, svojim najlepšim i najveštijim rukopisom sačinio to remek-delo od pisma Njegovom kraljevskom veličanstvu Portugalije. U pismu je stajalo da bi Kraljevina Portugalija, ako što pre osvoji ta tri grada, Ormuz, Malaku i Adem, u potpunosti ovladala morskim putevima do Indije, i osim toga slobodno mogla da opljačka, spali i potopi svako egipatsko ili arapsko plovilo koje bi se u toj oblasti bavilo trgovinom.

Bog je stao uz Afonsa, pa je nedugo potom (samo tri godine kasnije) ponovo mogao da pogleda sjaktave talase i beskrajni horizont, ovoga puta sa zvanjem komodora. Prvi neprijatelj kojeg je ugledao bila je arapska ribolovačka flota s posadom neverničkih ribolovaca, te je Albukerk zavitlao mačem, opalio iz topa i nasrnuo na ribolovce sa svih pet ratnih brodova. Uz pojanje svetih himni ratna flota je uspela da grupiše ribolovačke barke, zapali ih, i neznabošcima upriliči iznenadnu smrt – čemerno su se pekli na očigled Portugalaca koji su pritom zahvaljivali Bogu daljim pojanjem psalama. Sada je svima bilo jasno da je Gospod stao uz portugalske patriote. Nakon toga su napali dva nenaoružana grada, Maskat i Suhar, koje su jedan za drugim opljačkali i spalili. Nakon tog Bogu milog odbrambenog rata, Albukerk je napao utvrđeni i zaista veliki grad Ormuz.

Dugo i krvavo su se borili, ali je na kraju i Ormuz mogao da se priključi Portugaliji. Sada je Indija takoreći pripadala samo Portugalcima, i oni tu priliku nisu protraćili.

SADRŽAJ

Tišina	5
Umetnost pustošenja zemlje	45
<i>Mea culpa – mea maxima culpa</i>	143
<i>La rue du Grand Peur</i>	193
Pogovor	213
Beleška o prevodiocu	225

Jens Bjernebue
TIŠINA

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura
Blum

Korektura
Dijana Stojanović

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-279-8

Tiraž
1000 primeraka

Beograd 2019.

Izdavač / Štampa / Plasman
DERETA doo

Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd
tel./faks: 011/ 23 99 077, 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižara DERETA
Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

CIP – Каталогизacija у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.113.5-31

БЈЕРНЕБУЕ, Јенс, 1920–1976

Tišina : antiroman i apsolutno poslednji protokol
/ Jens Bjernebue ; prevod s norveškog Radoš Kosović.
– 1. Deretino izd. – Beograd : Dereta, 2019 (Beograd
: Dereta). – 224 str. ; 21 cm. – (Biblioteka XX vek /
[Dereta, Beograd]) (Istorija bestijalnosti ; 3)

Prevod dela: Stillheten / Jens Bjerneboe. – Tiraž 1.000.
– Beleška o prevodiocu: str. [225].

ISBN 978-86-6457-279-8

COBISS.SR-ID 280981772